

Nota Dierenwelzijn

Actualisatie beleid

Utrecht, ~~mei~~-oktober 2019

Colofon

Opdrachtgevers

Lot van Hooijdonk

Anouk Teuns (ambtelijk)

Auteurs

Michiel Daverschot

030 – 28 61520

Roos van Strien

030 – 286 0422

Bestuurlijke besluitvorming

College van B&W 21 mei 2019

Gemeenteraad PM

Dierenwelzijn

2/26

Inhoudsopgave

1.	Samenvatting	4
2.	Inleiding	5
2.1.	Wat is dierenwelzijn?	6
2.2.	Relevante wet- en regelgeving met betrekking tot dierenwelzijn	7
2.3.	Organisatie landelijke en provinciale taken	8
2.4.	Uitgangspunten dierenwelzijnsbeleid gemeente Utrecht	9
3.	Gevonden dieren	10
4.	Wilde dieren	12
4.1.	Jacht	12
4.2.	Dieren in de openbare ruimte	13
	<i>Plaagdieren</i>	13
4.3.	Dierenwelzijn en diervriendelijk bouwen	14
4.4.	Openbaar water en vissen	15
5.	Gehouden dieren	17
5.1.	Verkoop dieren	17
5.2.	Kinderboerderijen en dierenweides	18
5.3.	Voorkomen dierenmishandeling	19
5.4.	Ondersteuning bij zorg voor huisdieren	20
5.5.	Honden	21
5.6.	Dieren bij evenementen	<u>22</u>
6.	Dierlijke producten	<u>23</u>
6.1.	Voedsel	23
6.2.	Kleding met dierlijk materiaal	23

1. Samenvatting

Deze nota geeft het actuele dierenwelzijnsbeleid van de gemeente Utrecht weer. Ten opzichte van de vorige actualisatie in 2015 is er een aantal nieuwe ambities, daarnaast continueren we veel beleid. In deze samenvatting een overzicht van de ambities.

Uitgangspunten dierenwelzijnsbeleid

Voor het dierenwelzijnsbeleid zijn twee uitgangspunten:

1. We continueren de inzet van maatregelen aan het begin van de keten bij bouwen, wonen, openbare ruimte en infrastructuur.
2. De focus van het dierenwelzijnsbeleid van de gemeente ligt op datgene waar de gemeente controle of invloed op heeft. Daar waar de gemeente geen maatregelen kan nemen of beïnvloedingsmogelijkheden heeft, maar wel zaken wil veranderen of verschil denkt te kunnen maken gaan we in gesprek.

Gevonden hulpbehoevende dieren

Gemeenten hebben de wettelijke taak om gevonden hulpbehoevende dieren op te vangen. Utrecht wil de opvang en het vervoer van alle hulpbehoevende dieren – zowel wilde als gehouden dieren – in de gemeente structureel blijven regelen in één contract met de Dierenbescherming.

Wilde dieren

De gemeente zet de jacht alleen in om de balans in de faunapopulatie te herstellen, bij zieke of gewonde dieren en/of wanneer dieren een gevaar voor mensen vormen. De gemeente heeft de mogelijkheid om visrecht uit te geven. Sportvisserij heeft bij het vangen nadelige invloed op het welzijn van de vissen. Daarom wil de gemeente Utrecht het aantal viswateren niet verder uitbreiden.

Kinderboerderijen en dierenweides

In Steedes en dierenweides kunnen kinderen en volwassenen in aanraking komen met dieren. Daarvoor krijgen ze de ruimte om dieren selectief te fokken om daarmee educatiedoeleinden van de Steedes te kunnen waarmaken. We stellen een beleidsregel subsidieverstrekking natuur- en milieucommunicatie en -educatie op (2020–2023), [waarbij](#) we aangeven dat de subsidie[verleener](#)[ontvanger](#) zich moet houden aan het dierenwelzijnsbeleid van de gemeente.

Voorkomen dierenmishandeling

Via de organisatie die onze gemeentelijke taken op dierenwelzijn uitvoert, zorgen wij dat zij hulpinstanties die zich bezighouden met huiselijk geweld informeren over hoe ze dierenmishandeling kunnen herkennen.

Verkoop dieren

Gemeente Utrecht stimuleert dierenwinkels en andere bedrijven die huisdieren verkopen om zich te laten certificeren met het keurmerk Dierbaar.

Inzet dieren bij evenementen

Bij evenementen waar dieren worden ingezet, gaan we standaard in gesprek over het welzijn van de dieren.

Dierlijke producten

In de catering van de gemeente Utrecht wordt er bij inkoop eisen gesteld aan het dierenwelzijn van de dieren waarvan de dierlijke producten afkomstig zijn. Met ondernemers en consumenten gaan we alleen in gesprek over de (ver)koop van specifieke dierlijke producten naar aanleiding van nieuwe maatschappelijke discussies over de borging van dierenwelzijn bij deze producten, waarbij we per casus afwegen of advisering aan ondernemers en consumenten effect heeft en of er ook capaciteit voor is.

2. Inleiding

Dierenwelzijn leeft in de samenleving. Vraagstukken over dierenwelzijn zijn vaak lokaal zichtbaar. We willen een gezonde leefbare stad, ook voor dieren waarmee we in de stad leven. Tegelijkertijd heeft de gemeente vanuit de wet beperkte mogelijkheden om het dierenwelzijn aan te pakken. Daardoor zit er soms een verschil tussen wat we lokaal willen en wat we kunnen regelen.

Op 19 maart 2015 heeft de raad ingestemd met de Actualisatie Dierenwelzijnsbeleid (ook wel 'kaderbrief dierenwelzijn' genoemd). Daarin is een aantal uitgangspunten voor het dierenwelzijnsbeleid¹ uitgewerkt. Dierenwelzijn heeft de zorg van het college dat in 2018 aantrad en het beleidsterrein heeft een aparte portefeuillehouder. Bij de bespreking van het Duurzaamheidsverslag 2017 in de commissie Stad en Ruimte van 6 september 2018 heeft de wethouder toegezegd met een nota te komen om meer inzicht te geven over:

- wat wordt verstaan onder dierenwelzijn;
- waar de gemeente over gaat op het gebied van dierenwelzijn;
- de beleidsuitgangspunten dierenwelzijn;
- de ambities van de gemeente.

Deze nota is het antwoord op deze toezegging.

¹ a. verschuiving van het nemen van maatregelen naar het begin van de keten bij: bouwen, wonen, openbare ruimte en infrastructuur;

b. verschuiving van het formuleren van beleidsdoelstellingen naar verbetering in de uitvoering;

c. geen reparatie van landelijke wetgeving op lokaal niveau, maar inzetten op lobby bij Rijk en provincie.

Leeswijzer

In deze nota wordt ingegaan op de hierboven genoemde aspecten van het dierenwelzijn. Hoofdstuk 3 gaat over de invulling van de gemeentelijke taken voor hulpbehoevende dieren (zonder eigenaar of waarvan de eigenaar onbekend is). Hoofdstuk 4 en hoofdstuk 5 gaan in op beleid rond wilde en gehouden dieren en hoofdstuk 6 beschrijft het beleid over dierlijke producten.

2.1. Wat is dierenwelzijn?

De basis van de definitie van dierenwelzijn ligt in de 'Vijf vrijheden', zoals de Britse Farm Animal Welfare Council in 1993 heeft uitgewerkt voor gehouden dieren:

- dieren zijn vrij van honger en dorst. Ze hebben gemakkelijk toegang tot vers water en een adequaat rantsoen;
- dieren zijn vrij van ongemak. Ze hebben een geschikte leefomgeving inclusief onderdak en een comfortabele rustplaats;
- dieren zijn vrij van pijn, verwonding en ziekte. Er is sprake van preventie en een snelle diagnose en behandeling;
- dieren zijn vrij van angst en stress. Er is zorg voor voorwaarden en behandelingen die geestelijk lijden voorkomen;
- dieren zijn vrij om normaal gedrag te vertonen. Ze hebben voldoende ruimte, goede voorzieningen en gezelschap van soortgenoten.

De Nederlandse rijksoverheid hanteert deze 'Vijf vrijheden' voor gehouden dieren. Ze zijn opgenomen in de Wet dieren (2011) onder het artikel 1.3 over de intrinsieke waarde van het dier. Onder de intrinsieke waarde van het dier wordt daar verstaan: 'erkenning van de eigen waarde van dieren, zijnde wezens met gevoel'.

Naast de vijf vrijheden wordt ook gekeken naar het aanpassingsvermogen van dieren. Een dier heeft in deze definities een goed welzijn als het in staat is om zich zo aan te passen aan de omstandigheden om een toestand te bereiken die het dier zelf als positief ervaart. De nadruk in het bevorderen van dierenwelzijn komt in deze definitie meer te liggen bij het bieden van een omgeving die past bij de gedragskenmerken van het dier. Waar de vijf vrijheden eerder waren gericht op vrijwaring van lijden en pijn, richt deze benadering zich meer op de ontwikkelingsmogelijkheden van het dier om zelf tot een positief ervaren toestand (welzijn) te komen. Dit aspect neemt de gemeente dan ook mee in haar dierenwelzijnsbeleid. Mensen kunnen dierenwelzijn bevorderen door dieren die omstandigheden te bieden die passen bij hun behoeften of waarin het dier zelf in staat is om het eigen welzijn te bevorderen.

Dierenwelzijn gaat over gehouden en wilde dieren. Natuurlijk leven wilde dieren in een andere omgeving, waardoor we andere maatregelen nemen om het welzijn van deze dieren te bevorderen. Die andere omgeving zorgt ervoor dat we anders kijken naar bepaalde aspecten van het dierenwelzijn. In de natuur komt immers honger, dorst en ziekte voor op een manier die we bij gehouden dieren willen voorkomen.

Dierenwelzijn en biodiversiteit

Het uitgangspunt van de gemeente is dat dierenwelzijn over het individuele dier gaat. Dierenwelzijn onderscheidt zich van biodiversiteit. Biodiversiteit gaat onder andere over hoeveel verschillende soorten dieren er in Utrecht zijn of over de factoren die ervoor zorgen dat dieren komen, blijven of vertrekken. Biodiversiteit is in de basis geen onderdeel van het gemeentelijke dierenwelzijnsbeleid. Wel is het verankerd in het groenbeleid van de gemeente. Biodiversiteit en groenbeleid komen in deze notitie aan de orde als ze met het dierenwelzijn te maken hebben.

2.2. Relevante wet- en regelgeving met betrekking tot dierenwelzijn

Er zijn verschillende landelijk wetten die te maken hebben met het welzijn van dieren. Hieronder staat een overzicht van wetten die relevant zijn voor Utrecht en welke rol er is voor de gemeente.

1. Wet dieren

De [Wet dieren](#) omschrijft welke dieren gehouden mogen worden en onder welke omstandigheden. Daarbij bepaalt de Wet dieren hoe met dieren moet worden omgaan en waarvoor dieren kunnen worden ingezet. Handhaving van de wet is een taak van een aantal landelijke instanties en de politie (zie 2.3).

2. Burgerlijk Wetboek

Volgens het [Burgerlijk Wetboek \(5:8 lid 3\)](#) geeft aan wat de rol van de gemeente is met betrekking tot gevonden dieren. Hierin staat namelijk dat een gemeente verplicht [is](#) om gevonden dieren (dieren met een vermoedelijke eigenaar), minimaal twee weken te bewaren en te verzorgen. In die twee weken heeft de eigenaar de mogelijkheid om het dier op te halen. Als de eigenaar zich niet binnen die termijn meldt bij de gemeente, dan kan de gemeente het dier verkopen of weggeven.

3. Algemene Wet Bestuursrecht

Ook in de algemene wet bestuursrecht is een wettelijke taak voor de gemeente vastgelegd. In het geval van huisontruimingen, arrestaties en gedwongen opname, kan de gemeente bestuursdwang toepassen voor het meevoeren en opslaan van zaken die daarvoor in aanmerking komen. Hieronder valt ook de opvang en het vervoer van dieren, en ontstaat een zorgplicht voor dieren die betrokken zijn bij huisontruimingen. De gemeente heeft hier een opvangtermijn van maximaal 13 weken en is daarmee ook verantwoordelijk voor het vervoer naar een passende opvanglocatie.

4. Wet veiligheidsrisico's

Ook op het gebied van de veiligheid van dieren heeft de gemeente een rol. Volgens artikel 2 van de Wet veiligheidsrisico's (Wvr) is het college van burgemeester en wethouders belast met het organiseren van brandweerzorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening. In artikel 3, lid 1, onderdeel b van de Wet veiligheidsrisico's staat dat de brandweer in haar taken moet zorgen voor de veiligheid van mens én dier.

5. Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming biedt het belangrijkste wettelijke kader voor de bescherming van in het wild levende dieren. De bescherming richt zich vooral op dieren die vanuit internationale afspraken beschermd moeten worden. Voor overige soorten is er een basisbeschermingsregime en een zorgplicht. De provincies hebben de plicht om een eigen natuurbeleid vast te leggen en faunabeheerplannen op te stellen. De gemeente heeft hierin alleen een adviserende rol

2.3. Organisatie landelijke en provinciale taken

Veel wettelijke taken en bevoegdheden zijn toebedeeld aan landelijke instanties of aan de provincie. We geven hier een overzicht. De gemeente heeft hierbij formeel alleen een adviserende rol. Op onderdelen kan de gemeente er zelf voor kiezen extra activiteiten te ontplooien.

2.3.1 Landelijke instanties

Het toezicht en handhaving van de Wet dieren ligt bij de politie, de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA).

Inwoners kunnen bij vermeende mishandeling of verwaarlozing van dieren contact opnemen met meldpunt 144: Red een dier. Meldingen die bij het landelijk meldnummer 144 binnenkomen, worden in eerste instantie doorgegeven aan de dierenpolitie. Als deze een overtreding constateert, volgt strafrechtelijke vervolging. Als het welzijn van de dieren kan worden verbeterd, wordt de Landelijke Inspectiedienst van de Dierenbescherming (LID) ingeschakeld. Zij kunnen een eigenaar via het bestuursrecht dwingen om het welzijn van dieren te verbeteren. Ook kan, in overleg met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, worden besloten om een dier bij de eigenaar weg te halen.

De NVWA voert jaarlijks inspecties uit bij beroepsmatige houders van landbouwhuisdieren, honden en katten. Dit zijn onaangekondigde inspecties op grond van een op risico gebaseerde steekproef en inspecties naar aanleiding van meldingen.

De drie diensten (Dierenpolitie, LID en NVWA) zijn verantwoordelijk voor het opsporen en voorkomen van misstanden in de handel van gezelschapsdieren. De gemeente Utrecht biedt via haar contractpartner informatie aan deze instanties om dierenmishandeling te signaleren of te voorkomen (zie 5.3).

2.3.2 Provincie

Gewonde en hulpbehoevende inheemse diersoorten mogen alleen opgevangen worden in opvangcentra die op grond van de Wet natuurbescherming een ontheffing hebben van de provincie.

Deze opvangcentra moeten voldoen aan de Beleidsregels kwaliteit opvang diersoorten. Deze beleidsregels bevatten diverse kwaliteitseisen waaraan opvangcentra van dieren moeten voldoen, zoals eisen met betrekking tot de kwaliteit van de verzorging en hygiëne. Deze opvang is er altijd op gericht om de dieren zo spoedig mogelijk weer uit te zetten in de vrije natuur, en kan gezien de verplichte ontheffing, niet door particulieren worden uitgevoerd.

Voor het gebruik van de Trap, Neuter en Return (TNR) methode bij verwilderde katten is een ontheffing van de provincie nodig. Bij het gebruik van deze methode worden verwilderde katten gevangen, gesteriliseerd of gecastreerd, en teruggeplaatst in de vanglocatie. De TNR methode mag in de provincie Utrecht alleen uitgevoerd worden binnen de bebouwde kom. De Dierenambulance provincie Utrecht heeft een ontheffing. Bij overlast van verwilderde katten kunnen inwoners of ondernemers een melding doen bij de dierenambulance. De dierenambulance start dan een vangactie (waarbij uiteraard de kat onmiddellijk weer wordt vrijgelaten als het een huiskat betreft). In de gemeente Utrecht komt dit enkele keren per jaar

voor. [Buiten de bebouwde kom geldt in de gemeente Utrecht de regel dat er geen zwerfkatten worden geschoten \(zie ook 4.1 Jacht\).](#)

De gemeente vindt het belangrijk dat er dergelijke opvanglocaties voor dieren in Utrecht zijn en financiert deze middels één contract aan een organisatie die de taken van de gemeente op het gebied van dierenwelzijn uitvoert.

Faunabeheer is een provinciale bevoegdheid. Volgens de Wet natuurbescherming geeft de provincie onder meer ontheffingen en vrijstellingen af aan verschillende faunabeheereenheden in de provincie. In de faunabeheereenheden zijn de jachthouders (grondeigenaren) verenigd. De jachthouders mogen het jachtrecht afgeven aan derden of zelf jagen binnen de door de provincie vastgestelde kaders voor de desbetreffende faunabeheereenheid. De gemeente Utrecht is als grondeigenaar lid van de faunabeheereenheid Kromme Rijn. De gemeente heeft hierin geen rol, behalve naar haar eigen faunabeheerders (zie 4.1).

2.4. Uitgangspunten dierenwelzijnsbeleid gemeente Utrecht

In deze nota bouwen we voort op de uitgangspunten van de actualisatie van het dierenwelzijnsbeleid uit 2015 (zie voetnoot 1 op blz. 6). Het beleid van 2015 [was van](#) gericht op het goed organiseren van de uitvoering van de taken op het gebied van dierenwelzijn. Met de toegenomen aandacht voor dierenwelzijn is er ook steeds meer draagvlak voor het verbeteren van beleid rondom dierenwelzijn. Dat gaat verder dan goede uitvoering en vraagt ook om het ontwikkelen van nieuw beleid. Ten opzichte van 2015 is er daarom een aantal nieuwe ambities voor het dierenwelzijn in de stad. De uitgangspunten voor de (nieuwe) ambities formuleren we als volgt:

a. Inzetten op maatregelen aan het begin van de keten bij: bouwen, wonen, openbare ruimte en infrastructuur

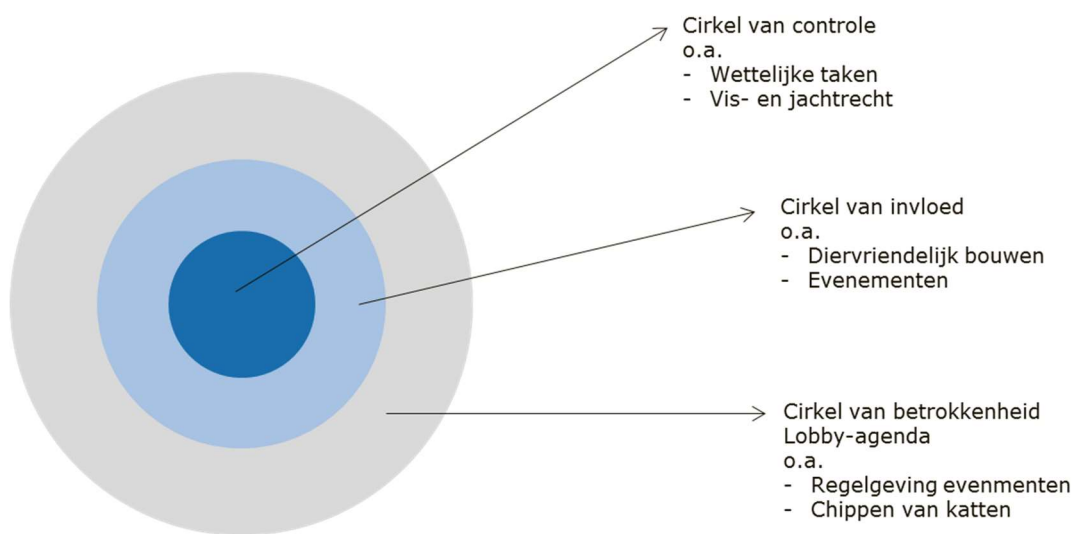
Maatregelen aan het begin van de keten bevinden zich op het snijvlak van dierenwelzijn en biodiversiteit. Het streven is om de maatregelen al vroeg in het proces op te nemen – en niet pas tijdens de bouwactiviteiten – zodat zo veel mogelijk rekening kan worden gehouden met de biodiversiteit en er diervriendelijk gebouwd wordt. **Daarom gaan we door met het inzetten van maatregelen aan het begin van de keten bij bouwen, wonen, openbare ruimte en infrastructuur, die dierenwelzijn bevorderen.**

b. Focus op gemeentelijke taken en bevoegdheden

Het dierenwelzijnsbeleid van de gemeente is vooral gericht op waar de gemeente controle of invloed op heeft (zie de figuur hieronder). Dat betekent dat we minder prioriteit geven aan beleidsdoelen waar de gemeente geen bevoegdheden of beïnvloedingsmogelijkheden voor heeft.

Waar de gemeente invloed en controle op heeft, is niet beperkt tot de wettelijke taken van de gemeente op het gebied van dierenwelzijn. Ook vanuit andere beleidsterreinen kan dierenwelzijn (direct) worden beïnvloed. Het dierenwelzijnsbeleid binnen de gemeente wordt daarom uitgevoerd door verschillende afdelingen binnen de gemeente, grotendeels binnen het programma Openbare ruimte en groen. We beschrijven in deze nota [geven we](#) daarom ook waar dierenwelzijn andere beleidsterreinen en uitvoering overlapt of raakt en waar beïnvloedingsmogelijkheden zijn.

Daar waar de gemeente geen maatregelen kan nemen of beïnvloedingsmogelijkheden heeft, maar wel zaken wil veranderen of verschil denkt te kunnen maken, gaan we in gesprek. Dit kan zijn met het Rijk en provincie (lobby agenda), maar in bepaalde gevallen ook met partijen in de stad (zie voorbeelden in hoofdstuk 6 over ondernemers in de stad).

Cirkel van controle: zaken die we als gemeente zelf kunnen regelen

Cirkel van invloed: samen met partners kunnen we invloed hebben

Cirkel van betrokkenheid: hier zijn we afhankelijk van anderen; onze lobby-agenda

3. Gevonden dieren

Volgens het Burgerlijk Wetboek (5:8 lid 3) is een gemeente verplicht om gevonden dieren (dieren met een vermoedelijke eigenaar), minimaal twee weken te bewaren en te verzorgen. Gemeenten zijn vrij deze taak naar eigen inzicht in te vullen, waarbij de gemeente verplicht is voor de opvang en vervoer een redelijke vergoeding te betalen. Voor het vervoer en opvangen van gevonden dieren, sluiten veel gemeenten contracten met dierenasiels, dierenambulances en opvangcentra.

De samenwerking met deze dierenvervoer en -opvanginstellingen verschilt per gemeente. Zo hebben de gemeenten Amsterdam, Rotterdam en Den Haag verschillende contracten en subsidierelaties met verschillende instellingen. Daarnaast verplicht de landelijke wetgeving gemeenten alleen tot de opvang en vervoer van gehouden dieren. De opvang van wilde dieren is officieel geen taak van de gemeente. Sommige gemeenten, zoals gemeente Amsterdam en Rotterdam, kiezen ervoor om voor bepaalde wilde dieren (zoals vogels) wel enige vorm van zorg te bieden, terwijl andere gemeenten, zoals gemeente Den Haag, alleen opvang bieden voor gehouden dieren.

Contract Dierenbescherming en opvanginstellingen

Gemeente Utrecht kiest ervoor om opvang en vervoer van alle hulpbehoevende dieren uit de gemeente Utrecht – zowel wilde als gehouden dieren – structureel te regelen in met een organisatie die reeds een sterke rol heeft in deze activiteit. Momenteel is dit contract met de Dierenbescherming. Naast het organiseren van vervoer en opvang, geeft de Dierenbescherming vanuit het contract ook advies bij specifieke dierenwelzijnsvragen vanuit de gemeente. [De Dierenbescherming adviseert de gemeentelijke organisatieonderdelen bij beleid en uitvoering met impact op dierenwelzijn.](#) In 2020 loopt het huidige contract af (na twee verleningen), komend jaar evalueren we daarom het lopende contract en starten we de procedure voor een nieuw contract.

Dit contract zorgt voor de structurele invulling van vervoer en opvang van gevonden dieren. De Dierenbescherming werkt hiervoor samen met:

- Stichts Asyl voor Dieren voor opvang van honden en katten;
- Dierenambulance Utrecht voor het vervoer van dieren en waar mogelijk advies en hulp bij gevonden dieren;
- Vogelopvang Utrecht voor de opvang van wilde vogels;
- Dierenbeschermingscentrum Amersfoort voor de opvang van tamme konijnen en knaagdieren.

Via de Dierenbescherming ontvangen deze instellingen een vergoeding van de gemeente voor de opvang.

Het Stichts Asyl vangt jaarlijks meer dan 700 katten op. Katten die niet worden opgehaald door de eigenaar, mogen na twee weken naar een nieuwe eigenaar. Alle katten die door het Asyl herplaatst worden, worden gecastreerd dan wel gesteriliseerd. Daarnaast geeft het Asyl de eigenaren die hun hond of kat komen ophalen, voorlichting over verzorging, chippen e.d.

De opvang van de knaagdieren en konijnen in Amersfoort geeft ook voorlichting. Daarnaast worden de mannetjes van de konijnen en cavia's gecastreerd. Bij andere soorten is dit afhankelijk van het gedrag en de situatie.

[Eisen aan hulpverlening- en opvanginstellingen](#)

[De hulpverlening- en opvanginstellingen moeten voldoen aan vigerende wet- en regelgeving. Verder hebben de partijen bij voorkeur het keurmerk opvang gezelschapsdieren of het keurmerk diervervoer, zowel Stichts Asyl, Dierenambulance Utrecht en Dierenbeschermingscentrum Amersfoort beschikken hierover.](#)

De Dierenbescherming zorgt ook voor specifieke hulp of specifieke opvang van niet-gehouden dieren die dat nodig hebben, zoals egels, schildpadden. In sommige gevallen vindt deze hulp buiten de provincie plaats omdat er voor bepaalde diersoorten te weinig opvangcentra in de regio zijn (verlenen van vergunningen voor opvanginstellingen is een provinciale taak).

[Chippen](#)

[Door huisdieren te laten chippen en registreren daalt het aantal zwerfdieren. Daarom chipt het Stichts Asyl alle opgevangen katten. In 2018 is een eenmalige chipactie georganiseerd door het Stichts Asyl, we onderzoeken de mogelijkheden om een terugkerende chipactie te regelen in het contract dat we in 2020 afsluiten.](#)

Naast de Dierenbescherming, werken de nood- en hulpdiensten in de regio ook samen met de Dierenambulance om dieren de juiste hulp te verlenen in acute noodsituaties, zoals aanrijdingen en branden. Deze taak is opgenomen in het Regionaal Crisisplan Utrecht 2018–2020 ter invulling van de Wet Veiligheidsrisico's. [Het Regionaal crisisplan beschrijft de verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden in crisissituaties. Naast de taken van de dierenambulance hulpverlening aan dieren staan de taken van de brandweer genoemd \(redden van dieren uit levensbedreigende of benaderde situaties, uitwendig ontsmetten van dieren\).](#)

4. Wilde dieren

Wilde dieren zijn onderdeel van het leven in de stad. Insecten bestuiven onze bloemen en vogels verspreiden de zaden door de stad. Wilde dieren zijn onderdeel van het dierenwelzijnsbeleid als het gaat om het welzijn van individuele wilde dieren. De gemeente heeft daarom enkele taken en bevoegdheden voor de jacht, het faunabeheer in openbaar gebied, plaagdieren en visserij.

De aanwezigheid van diersoorten (biodiversiteit) valt onder het groenbeleid en wordt daarom niet in deze nota behandeld.

4.1. Jacht

De gemeente heeft als grondeigenaar de wettelijke bevoegdheid om jachtrechten uit te geven. Gemeente Utrecht heeft haar jachtrechten niet verpacht aan derden. Er is dan ook geen sprake van recreatieve jacht binnen de gemeentegrenzen van Utrecht. Eén boswachter in dienst bij de gemeente Utrecht heeft toestemming voor het uitoefenen van de jacht binnen de kaders (vergunningen, vrijstellingen en ontheffingen) van het provinciale faunabeheerplan². **De gemeente gebruikt deze bevoegdheid om jacht in te zetten uitsluitend om de balans in de faunapopulatie te herstellen (teveel dieren die anders uithongeren of andere soorten verdrijven), bij zieke of gewonde dieren en/of wanneer dieren een gevaar voor mensen vormen (bijv. voor de volksgezondheid)³.** Of dieren overlast geven voor mensen speelt geen rol in de afweging om jacht in te zetten binnen de gemeente Utrecht. [Omdat we jacht als laatste redmiddel beschouwen rapporteren we hier jaarlijks over. Op die manier wordt inzichtelijk wanneer het plaats heeft moeten vinden en wat hierbij de afweging is geweest.](#)

Jacht is het uiterste middel dat wordt ingezet als andere maatregelen onvoldoende effect hebben. Andere middelen die worden ingezet bij faunabeheer zijn bijvoorbeeld het verhinderen van nestelmogelijkheden

² [Kaders voor de faunabalans staan onder meer in de Wet natuurbescherming, in het faunabeheerplan staan deze verder uitgewerkt voor de provincie Utrecht, dat wordt gebaseerd op aantalsontwikkeling \(ebvo.b.v. objectieve tellingen\) en omvang van het verspreidingsgebied van de verschillende soorten. Op deze manier is het faunabeheerplan gebaseerd op de praktijk. Het faunabeheerplan wordt opgesteld door onder meer de wildbeheer eenheid Kromme Rijn, waarvan de gemeente Utrecht lid is.](#)

³ [Binnen de gemeente Utrecht geldt verder de regel dat er geen katten worden afgeschoten.](#)

door openingen onder tunnels dicht te maken en eieren schudden. Binnen het groenbeleid en het uitvoeringsprogramma groen zetten we via het groene web in op maatregelen in het landschap die de faunabalans bevorderen. Vanuit dierenwelzijn adviseren we over deze maatregelen, het leefgebied van dieren wordt namelijk groter door deze maatregelen, waardoor de faunapopulatie beter in balans kan blijven en het minder vaak nodig is om jacht in te zetten.

4.2. Dieren in de openbare ruimte

Overlast van dieren

Van sommige dieren die in het wild leven, kunnen mensen in meerdere of mindere mate overlast ervaren. Denk aan soorten als bladluizen, teken, wespen, buxusmotten, eikenprocessierupsen, (muskus)ratten, duiven en ganzen. De gemeente heeft een zorgplicht wat betreft preventie, en wanneer nodig, bestrijding van plaagdieren die een bedreiging voor de veiligheid en de volksgezondheid vormen. Veel dieren zijn beschermd door de Wet natuurbescherming. De gemeente mag hierdoor niet zomaar ingrijpen als deze dieren overlast veroorzaken, daarvoor worden conform de Wet natuurbescherming altijd belangen van mens en dier nauwkeurig afgewogen. In sommige situaties neemt de gemeente maatregelen als dat nodig is. Bijvoorbeeld het plaatsen van waarschuwborden voor agressieve vogels of waarschuwingslinten rond een wespennest of nest van de eikenprocessierups. Ook is de gemeente bevoegd om regels op te stellen als het houden van bepaalde dieren overlast of hinder veroorzaakt.

[De gemeente is terughoudend in het beheren van populaties kippen \(en ganzen\) in parken. Een deel van de inwoners ervaart overlast van de kippen, een ander deel wil de kippen graag houden en/of voert deze dieren. Als het welzijn van deze dieren in het gedrang komt, zoekt de gemeente naar maatwerkoplossingen. Op basis van de Wet dieren is het dumpen van kippen verboden, de gemeente heeft geen handhavingstaken hiervoor \(die liggen bij het LID en de politie\).](#)

Plaagdieren

Vanwege het toenemende aantal signalen van rattenoverlast, is er behoefte aan een plan van aanpak. Dit jaar maakt Stadsbedrijven een Aanpak Plaagdierbestrijding. [Najaar 2019 Rond de zomer](#) wordt dit plan aan de raad voorgelegd. **Met relevante partners in de stad – zoals woningbouwcorporaties – werken we toe naar een gezamenlijke aanpak voor plaagdieren.** Ook winnen we advies in bij het Kennis- en Adviescentrum Dierplagen en de Dierenbescherming. De concrete uitwerking van de te nemen maatregelen voor gemeente en partners volgt in deze aanpak. De nadruk komt te liggen op communicatie/bewustwording en preventie. Als verdelging aan de orde is, kiezen we de meest diervriendelijke methode. Sinds 1 januari 2016 is de lijn dat gif een uiterst redmiddel is en passen we het alleen toe in uitzonderlijke situaties én als andere bestrijdingsmethoden geen oplossing bieden.

Vuurwerk, ballonnen, confetti en evenementen

Evenementen en festiviteiten gaan vaak gepaard met overlast voor dieren die in de (nabije) omgeving leven. In de Wet natuurbescherming is voor dieren in de openbare ruimte de zorgplicht opgenomen. De organisator van evenementen moet altijd aan deze zorgplicht voldoen. Dit houdt in dat hij respectvol moet omgaan met de natuur en ernaar moet streven deze zo min mogelijk te verstoren.

In de algemene plaatselijke verordening (APV) is een aantal bepalingen opgenomen waarmee de overlast van vuurwerk voor dieren wordt beperkt. In de APV staat een verbod op het afsteken van vuurwerk in de directe omgeving van een inrichting waar dieren in een buitenverblijf worden gehouden of in natuurgebieden. Ook is de nabijheid van dierenasiels een weigeringsgrond voor het afgeven van de verkoopvergunning voor consumentenvuurwerk. Daarnaast staat in de APV een verbod op het afsteken van consumentenvuurwerk op een ander tijdstip dan tussen 31 december 10:00 en 1 januari 02:00.

Vanuit dierenwelzijn is het oplaten van (wens)ballonnen buiten bebouwingen (in tuinen of de openbare ruimte) onwenselijk. Het dierenwelzijnsbeleid is er dan ook op gericht dit te voorkomen. ~~Op korte termijn neemt de raad een besluit over het opnemen van een verbod~~ In de APV is daarom een verbod opgenomen om (wens)ballonnen op te laten (art. 4.5b) of confetti te strooien (art. 4.5c). Ballonnen brengen brandgevaar met zich mee, (Wens)ballonnen en confetti zorgen voor zwerfvuil, ~~brengen brandgevaar met zich mee~~ en beide zijn bovendien slecht voor dieren. Dieren kunnen verstrikt raken in touwtjes ~~en~~, linten en snippers en ~~en~~ als ze ballon- of confetti resten opeten kan dat leiden tot sterfte. Naast de reguliere handhaving op de APV wordt het verbod op ballonnen en confetti eveneens meegenomen in het evenementenvergunningsbeleid.

Verder wordt de organisator als het nodig is op basis van de Wet natuurbescherming, gewezen op de zorgplicht en de verplichting maatregelen te nemen om negatieve effecten op beschermde soorten te voorkomen en moeten preventieve maatregelen worden genomen. Preventieve maatregelen zijn bijvoorbeeld het evenement verplaatsen naar een ander moment (buiten het broedseizoen) of naar een ander terrein, het afschermen van terreindelen met kwetsbare natuur, het aanpassen van de programmatijden of het schrappen van het gebruik van vuurwerk.

4.3. Dierenwelzijn en diervriendelijk bouwen

Diervriendelijk bouwen ligt op het snijvlak van biodiversiteit en dierenwelzijn. Diervriendelijk bouwen zorgt er immers voor dat dieren zich ergens vestigen of blijven (biodiversiteit). Tegelijk zijn het omstandigheden – denk aan schuilplekken voor broedende vogels – die het welzijn van de individuele dieren verbeteren.

Diervriendelijk bouwen is onderdeel van het Meerjaren Groen Programma (MGP). Vanuit dit programma is een stadsbreed onderzoek gestart om de populatie van zogenaamd gebouwbewonende soorten (bijvoorbeeld vleermuizen) in beeld te brengen. Op basis van deze gegevens heeft de gemeente een soortenmanagementplan diervriendelijk bouwen opgesteld. In het soortenmanagementplan staat omschreven hoe wij omgaan met verblijfplaatsen van beschermde diersoorten in onze gemeentelijke gebouwen. Jaarlijks rapporteren wij in het Duurzaamheidsverslag over de voortgang van diervriendelijk bouwen.

In maart 2018 is diervriendelijk bouwen opgenomen in de actualisatie van het Groen Structuurplan 2017–2030. Daardoor is het eenvoudiger om diervriendelijke maatregelen in bouwplannen op te nemen en om projectbudget in te zetten voor (extra) verblijfplaatsen. Als aanvulling hierop heeft de gemeenteraad in juni 2018 de Utrechtse soortenlijst vastgesteld. Deze soortenlijst is bedoeld om karakteristieke en waardevolle Utrechtse plant- en diersoorten te behouden en te stimuleren. Sinds december 2018 wordt

maatregelen om diervriendelijk te bouwen opgenomen in tenders⁴ waarbij bepaalde eisen verplicht zijn en de inschrijvers daarnaast bonuspunten kunnen verdienen voor extra diervriendelijke maatregelen.

Jaarlijks komen er gemiddeld 1500 bouwaanvragen binnen bij VTH. Aanvragers worden actief geïnformeerd over hoe ze rekening kunnen houden met gebouwbewonende dieren en welke maatregelen zij kunnen treffen voor deze dieren. Ook bij anterieure overeenkomsten willen we meer aandacht vragen voor diervriendelijk bouwen.

4.4. Openbaar water en vissen

Visrecht

De gemeente kan de gemeentelijke wateren, die in eigendom zijn van de gemeente Utrecht, verhuren. Dit is geregeld via de Visserijwet (uit 1963). De huurovereenkomsten worden voor zes jaar aangegaan en worden conform deze Visserijwet automatisch met zes jaar verlengd.

De gemeente Utrecht verhuurt het visrecht aan:

- Algemene Utrechtse Hengelaars Vereniging (AUHV);
- Visserijbedrijf Peter Burger.

[Op de website van de gemeente staat een link naar de visplanner. De visplanner geeft de actuele informatie op een kaart -weer van alle viswateren in de gemeente Utrecht.](#)

De AUHV

Het contract met de AUHV is per 1-1-2016 opnieuw herzien. De verhuur is volgens de Visserijwet opnieuw voor zes jaar aangegaan, dus tot 2022. Voorafgaand aan het opstellen van het contract heeft de gemeente al het water dat in eigendom is van de gemeente Utrecht opnieuw tegen het licht gehouden en een beoordeling gemaakt op het opnieuw uit te geven visrecht.

Bij de beoordeling is gekeken naar:

- de functie van het aangrenzende gebied;
- de ecologische waarde en potentie van het water;
- de mate waarin vissen overlast kan veroorzaken bij omwonenden;
- de mate waarin de gemeente het visrecht heeft verhuurd op verschillende wateren aan derden.

Ten opzichte van de oude contracten is het aantal locaties waar gevisd mag worden verminderd met het oog op het behouden van of verbeteren van de ecologische kwaliteit van het water. [Er zijn daardoor in ecologisch kwetsbare gebieden geen viswateren verhuurd.](#) Ook is het aantal nachtvislocaties verminderd vanwege mogelijk overlast. In oktober 2017 zijn aanvullende afspraken gemaakt over het uitoefenen van het visrecht bij de Haarrijnseplas. Deze aanvullende afspraken zijn toegevoegd aan het huidige contract.

⁴ Een tender is een procedure voor het uitgeven van grond door de gemeente. Ontwikkelaars die deelnemen aan de Tender kunnen op allerlei vooraf door de gemeente bepaalde eisen punten verdienen met het plan dat ze insturen.

Bij het verhuren van het visrecht, krijgt de huurder ook het recht om vis uit te zetten. In de overeenkomst met de AUHV hebben we afgesproken dat het uitzetten van vis altijd in overleg gaat met het waterschap en de gemeente. Dit om de waterkwaliteit te waarborgen. De hoeveelheid uit te zetten vis (het gaat hier over karpers) wordt getoetst aan de landelijke richtlijn voor de uitzet van karpers⁵.

De AUHV zorgt voor toezicht en handhaving op de naleving van wet- en regelgeving in en rond de wateren waarvoor AUHV visrecht heeft. De AUHV beschikt over een aantal speciaal opgeleide verenigingscontroleurs en eigen BOA's⁶.

De AUHV is een vereniging met ongeveer 10.000 leden in Utrecht. Vissen is daarmee voor veel Utrechters een bron van ontspanning. Aan de andere kant ~~schaadt veroorzaakt de hengelsporten ernstige pijn en stress in bepaalde mate het welzijn van de bij~~ vissen. Om te voorkomen dat het welzijn van meer vissen wordt aangetast, wordt ~~het aantal viswateren binnen de gemeente Utrecht niet verder uitgebreid, en wordt de hengelsport niet gestimuleerd te stimuleren.~~

Visserijbedrijf Peter Burger

Aan één beroepsvisser – Visserijbedrijf Peter Burger – is visrecht verleend. Dit contract is per 1-6-2013 opnieuw herzien en loopt door tot 30-6-2025. Aan deze huurder is het visrecht verhuurd in de wateren fortgrachten bij Lunetten I, II, III en IV en de noordelijke fortgracht bij Fort aan de Biltstraat. Visserijbedrijf Peter Burger kan een machtiging geven aan de AUHV om te vissen in de deze wateren. Met deze machtiging kan de AUHV haar leden schriftelijk toestemming geven om in deze wateren te vissen.

Het regionale visbeleid wordt besproken in de Visserij Beheercommissie Stichtse Rijnlanden (VBC). De AUHV en Visserijbedrijf Peter Burger zijn lid van de VBC. De gemeente is agendalid van de VBC.

Bedreigde diersoort

~~Aal is een beschermde diersoort. Op basis van gesprekken met partners en experts, zullen we ons beraden op de inzet van de gemeente. Aal is een beschermde diersoort. Daarom sluiten we geen nieuwe contracten af waarin vissen op aal mogelijk wordt gemaakt. Ook is onze intentie om niet over te gaan tot het (van rechtswege) verlengen van contracten waarin vissen op aal mogelijk wordt gemaakt. Op basis van gesprekken met partners en experts, zullen we ons erop beraden welk proces dit vraagt.~~

⁵ De karperrichtlijn is een landelijke richtlijn van 6 juli 2016. Betrokken partijen zijn Rijkswaterstaat, de Unie van Waterschappen en Sportvisserij Nederland. Doel van de 'Richtlijnen voor uitzet van karper' is het voorkomen van negatieve effecten van karperuitzet op de waterkwaliteit en toch ruimte laten voor uitzetten van karper door hengelsportverenigingen.

⁶ Voor het toezicht op de overige gemeentelijke wateren is de politie en de gemeente bevoegd. Binnen de gemeente is hier geen capaciteit voor geregeld in het jaarlijkse handhavingsprogramma. Wanneer misstanden geconstateerd worden kunnen deze door iedere inwoner bij de NVWA gemeld worden. De NVWA schakelt indien nodig de politie in. Als er bij de gemeente meldingen worden gedaan van bijv. illegaal vissen, pakt de gemeente deze meldingen op.

Waterkwaliteit en beheer watergangen

Bij het beheer van watergangen wordt rekening gehouden met dierenwelzijn en biodiversiteit. Het baggeren en maaien wordt afgestemd op de paaitijd van vissen en broedtijd van de watervogels. Er wordt niet gebaggerd in periode maart tot en met juli, tenzij er een calamiteit is.

5. Gehouden dieren

5.1. Verkoop dieren

In de Wet dieren staat welke dieren als huisdier gehouden mogen worden en verkocht mogen worden aan particulieren. Via de website utrecht.nl/huisdieren wordt doorverwezen naar sites met informatie over dieren, zoals die van het Landelijk Informatiecentrum Gezelschapsdieren (LICG). Het LICG verstrekt informatie over het houden van huisdieren (folder bij dierenverkooppunten, online 'huisdierbijsluiter'. Via de Dierenbescherming, als opdrachtnemer, levert -de gemeente Utrecht een bijdrage aan de informatievoorziening door het LICG en wordt er regelmatig [overlegd](#) met dierenartsen en de branchevereniging van dierenwinkels, Dibevo⁷.

Keurmerk Dierbaar

Eén van de activiteiten van Dibevo is de uitgifte van het keurmerk Dierbaar, een certificaat voor bedrijven in de huisdierenbranche. Om het keurmerk te krijgen, wordt het bedrijf getoetst op huisvesting, hygiëne, de verzorging van de dieren en de deskundigheid van de ondernemer. **Gemeente Utrecht ondersteunt dierenwinkels en andere bedrijven die huisdieren verkopen vragen om zich te laten certificeren. [Dit kan door opleidingen \(bijscholing\) in het kader van het behalen van het keurmerk Dierbaar door medewerkers van dierenverkooppunten \(gedeeltelijk\) te vergoeden. Dit kan door Dibevo de opdracht te geven een eerste onderzoek te laten uitvoeren bij de dierenverkooppunten en de toetsing en certificering voor het eerste jaar te vergoeden.](#)** Door bedrijven te stimuleren zich te laten certificeren, bevordert gemeente Utrecht het dierenwelzijn bij de dierverkooppunten.

Landbouwhuisdieren

Landbouwhuisdieren zijn alle dieren die bedrijfsmatig gehouden (kunnen) worden, bijvoorbeeld op boerderijen. Denk aan koeien, schapen, geiten en kippen. De problematiek van megastallen speelt niet in het de stad Utrecht. In onze bestemmingsplannen sluiten we nieuwe (intensieve) veehouderijen en niet grondgebonden veehouderijen uit. Onder intensieve veehouderij wordt verstaan: de teelt en het houden van slacht-, fok- leg- en pelsdieren in gebouwen en (nagenoeg) zonder weidegang, waarbij de teelt niet afhankelijk is van de agrarische grond als productiemiddel.⁸ Ook is in het bestemmingsplan vastgelegd dat nieuwe vestiging van bouwkavels voor intensieve veehouderij vanuit de provincie niet toegestaan. Verder is de uitbreiding van bestaande landbouwbedrijven in de bestemmingsplannen beperkt, waardoor er geen nieuwe intensieve veehouderij zal ontstaan⁹.

⁷ Dibevo staat voor 'Dieren, benodigdheden en voeders'

⁸ Het biologisch houden van dieren conform een regeling krachtens artikel 2 van de Landbouwkwaliteitswet en het houden van melkrundvee, schapen of paarden wordt niet aangemerkt als intensieve veehouderij.

⁹ In de bestemmingsplannen is de ruimte om het agrarisch bouwperceel beperkt tot maximaal 1,5 hectare waarbij de openheid en de groene structuur van het polderlandschap behouden moet blijven. Dit leidt ertoe dat intensieve veehouderij niet is toegestaan. Bij uitzondering mag een perceel uitbreiden tot maximaal 2,5 hectare, maar hier zijn Dierenwelzijn

Voor geitenhouderijen zijn aanvullende regels opgesteld. Als gevolg van de blijvende onduidelijkheid over de oorzaak van mogelijke gezondheidsrisico's van geitenhouderijen voor hun directe omgeving, heeft provinciale staten mede op advies van GGD regio Utrecht, besloten de vestiging of uitbreiding van geitenhouderijen van meer dan ~~tien~~¹⁰ geiten per direct te verbieden. Ook het omzetten van bestaande agrarische bedrijven naar geitenhouderijen met meer dan tien geiten, is niet meer mogelijk. Dit geldt in ieder geval totdat er meer duidelijkheid bestaat over de oorzaak van de verhoogde gezondheidsrisico's en daarmee ook de mogelijkheden deze risico's te voorkomen. Dit verbod geldt sinds 11 juli 2018. Het verbod heeft rechtstreekse werking, dat wil zeggen dat de bestemmingsplannen niet eerst hoeven te worden aangepast.

Toezicht en handhaving op dierenwelzijn bij landbouwbedrijven wordt uitgevoerd door de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID), de NVWA en de politie. Daarom heeft de gemeente hier geen rol in.

5.2. Kinderboerderijen en dierenweides

Een kinderboerderij is een boerderij die openbaar toegankelijk is voor het publiek. Op een kinderboerderij worden verschillende boerderijdieren in kleine aantallen gehouden. De meest gehouden dieren zijn geiten, schapen, paarden, koeien, ganzen, konijnen, varkens, kippen en eenden. Kinderboerderijen zijn ingericht voor kinderen (maar ook toegankelijk voor volwassenen) om kennis te kunnen maken met de boerderijdieren en te leren waar ons voedsel vandaan komt.

In de gemeente Utrecht worden kinderboerderijen of stadsboerderijen – zogeheten Steedes –, beheerd door de gesubsidieerde stichting Utrecht Natuurlijk. De Steedes zijn eigendom van de gemeente Utrecht. De stichting volgt de richtlijnen binnen de sector kinderboerderijen en werkt volgens het keurmerk voor kinderboerderijen. In dit keurmerk zijn criteria opgenomen op het gebied van hygiëne en dierenwelzijn, onder andere volgens de Wet dieren. Zo moeten de dieren passende verzorging en huisvesting krijgen en worden dieren dagelijks gecontroleerd op afwijkende gezondheid en gaan ze op tijd naar de dierenarts als het nodig is. Door aan de richtlijnen van dit keurmerk te voldoen, bevorderen de Steedes het dierenwelzijn van de gehouden dieren.

De gemeente vindt natuur- en milieucommunicatie en educatie belangrijk en heeft daarom een subsidie daarvoor ingesteld. Educatie is één van de speerpunten van de Steedes van Utrecht Natuurlijk. Doel van de educatie is om kinderen en volwassenen in contact te brengen met (boerderij)dieren en inzicht te geven in de voedselproductie. **Om de educatiedoeleinden van de Steedes te kunnen waarmaken, geven we als gemeente Utrecht Natuurlijk de ruimte om selectief dieren te fokken¹⁰.** Door dieren in beperkte mate de mogelijkheid te geven zich voort te planten, kunnen de Steedes het grootste gedeelte van de

bepaalde voorwaarden aan gebonden. Eén van deze voorwaarden is dat de uitbreiding bijdraagt aan het verbeteren van het dierenwelzijn.

¹⁰ Bij selectief fokken wordt het aantal reeds aanwezige dieren -en hun leeftijd en gezondheid, de educatieve planning en de beschikbare ruimte meegewogen.

levenscyclus laten zien. Sommige van de Steedes zijn ook een leerbedrijf. Door dieren zich voort te laten planten, krijgen ook diervverzorgers in opleiding de mogelijkheid om de gehele levenscyclus mee te maken. Tevens betekent het voortplanten dat de dieren zich zoveel mogelijk natuurlijke kunnen gedragen binnen de gehouden situatie. Dieren waarvoor de Steedes geen plaats hebben, worden herplaatst, verkocht of geslacht. Het vlees van de geslachte dieren wordt zo mogelijk verkocht op de Steedes, als onderdeel van het educatieprogramma over de herkomst van ons voedsel. Het selectief fokken op de Steedes en ook het slachten en verkopen van het vlees van dieren draagt daarmee bij aan de educatieve doeleinden.

Naast deze Steedes kent Utrecht ook een kinderboerderij in zelfbeheer (Nieuw Rotsoord) en dierenweides. Een **dierenweide** is hetzelfde als een kinderboerderij, maar heeft beperkte openingstijden of de dieren zijn niet direct toegankelijk (door hek gescheiden van publiek). Vaak zijn dit particuliere initiatieven, waar niet altijd professionele diervverzorgers aanwezig zijn. In Utrecht zijn 11 dierenweides (zie bijlage voor een overzicht).

Het meest gehanteerde publiek keurmerk voor kinderboerderijen en dierenweides is het keurmerk Stichting Kinderboerderijen. **De Gemeente Utrecht neemt in de subsidievoorwaarden op dat subsidieontvangers zich aan het dierenwelzijnsbeleid van de gemeente dienen te houden. De gemeente hanteert dan ook als beleidsuitgangspunt dat** dierenweides en kinderboerderijen voldoen aan de richtlijnen van het publiek keurmerk Kinderboerderijen. Voor dierenweides die particulier initiatief zijn, en grotendeels door vrijwilliger worden beheerd, geldt dat hier maatwerk op mogelijk is, waarbij dierenwelzijn uitgangspunt blijft en een voor de dierenweide haalbare oplossing wordt gevonden.

5.3. Voorkomen dierenmishandeling

Dierenmishandeling is volgens de Wet dieren verboden^{11,12}. Handhaving is landelijk georganiseerd bij de Dierenpolitie en de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID). De gemeente richt zich daarom met de Dierenbescherming op preventie van dierenmishandeling.

Sinds de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning en de decentralisaties in het sociale domein, heeft de gemeente meer zorgtaken en zijn er sociale wijk- en buurtteams opgericht. De Dierenbescherming streeft ernaar het thema 'preventie' meer handen en voeten te geven, en zoekt daarom in de gemeente Utrecht naar samenwerking met de buurt- en wijkteams, GGD- en GGZ-instellingen door hen te informeren en te ondersteunen bij het op tijd herkennen van situaties en daarmee dierenmishandeling te voorkomen.

¹¹ ~~Wet Dieren- art. 2.1:~~

~~*Het is verboden om zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.*~~

¹² Wet Dieren- art. 2.1:

Het is verboden om zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.

Onderzoek toont aan dat sociale problematiek hand in hand kan gaan met (overmatig) huisdierenbezit en er sprake kan zijn van verstoord dierenwelzijn. **Daarom informeren we dierenartsen en hulpinstanties die zich bezighouden met huiselijk geweld over hoe ze dierenmishandeling kunnen herkennen.**

De Dierenbescherming ondersteunt bij vroegtijdig signaleren, mede door sociale hulpverleners. De Dierenbescherming heeft hiervoor een 'Signalenkaart' ontwikkeld om deze hulpverleners, die 'achter de voordeur' komen mede alert te maken op signalen van dierenverwaarlozing en dierenmishandeling. Tevens wordt er via de Signalenkaart een handelingsperspectief geboden. Sociale hulpverleners kunnen de landelijke Helpdesk Hulpverleners die de Dierenbescherming heeft opgericht, benaderen voor advies. Als de situatie daarom vraagt, adviseert de Dierenbescherming over een integrale aanpak, in nauwe samenwerking met de sociale hulpverlening. Op deze manier kan een hulptraject worden geboden, vóórdat handhavingsinstanties als de ~~Dieren~~politie en de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) worden ingezet.

5.4. Ondersteuning bij zorg voor huisdieren

De gemeente zorgt via het contract met de Dierenbescherming ook voor ondersteuning van inwoners die het moeilijk vinden om goed voor hun huisdier te zorgen. Om zo het dierenwelzijn van deze huisdieren te verbeteren of te waarborgen.

Huisdierenbeleid in zorg- en opvanginstellingen

De Dierenbescherming helpt instellingen die beschermd wonen aanbieden met het formuleren van een 'huisdierenbeleid'. Dit om onverantwoorde aanschaf van huisdieren door bewoners van deze instellingen te voorkomen en zodoende preventief een duidelijk kader te scheppen. Ook in de gemeente Utrecht is de Dierenbescherming als contractpartij van de gemeente actief met deze ondersteuning.

~~Daarnaast kan de Utrechtse opvanginstelling Moviera (voor slachtoffers van huiselijk geweld) huisdieren van slachtoffers opvangen zolang ze in een zelfstandige woonruimte wonen. Als dit niet mogelijk is, of als het slachtoffer in een groepswoning verblijft, heeft de instelling samenwerkingsafspraken met vrouwenopvang Kadera over de opvang van huisdieren aldaar. In de incidentele situaties waarbij er zich een belemmering met betrekking tot een huisdier voordoet bij de opvang na geweld in afhankelijkheidsrelaties, wordt door aanbieder Moviera gezocht naar een oplossing. Denk bijvoorbeeld aan het zoeken van een opvangplek in een gastgezin, verblijf bij een cliënt in de zelfstandige woonruimte, in een asiel of bij een collega-organisatie.~~

Dierenbuddy

De Dierenbescherming voert in de gemeente Utrecht al een aantal jaren de activiteit Dierenbuddy uit. Dierenbuddy houdt in dat vrijwilligers van de Dierenbescherming ouderen en chronisch zieken helpen met de zorg voor hun huisdier(en) als men er zelf niet meer fysiek toe in staat is. Denk hierbij aan het uitlaten van de hond voor een lange wandeling, het schoonmaken van de kattenbak of de vogelkooi. Het gaat hier om een specifieke doelgroep; ouderen/chronisch zieken met weinig tot geen sociaal netwerk en nauwelijks financiële middelen. Deze criteria zijn belangrijk om in aanmerking te komen voor ondersteuning vanuit Dierenbuddy. De relatie met het huisdier is voor deze doelgroep vaak erg sterk en op deze wijze wordt voorkomen dat mens en dier noodgedwongen van elkaar gescheiden moeten worden. In sommige gevallen wordt er afgeweken van de specifieke doelgroep. De Dierenbescherming

staat altijd open voor maatwerk. Er zijn dus mogelijkheden om vanuit Dierenbuddy ondersteuning te bieden aan de eigenaren van hulp- en therapiedieren die zelf niet volledig in staat zijn om bijvoorbeeld de hond los te laten lopen of met de hond te spelen.

Huisuitzettingen en huisdieren

Bij huisuitzetting is de eigenaar van het dier altijd verantwoordelijk voor het dier en moet dus in beginsel zelf zorgen voor opvang en verzorging. Dit geldt voor huisuitzettingen in opdracht van deurwaarders, huisuitzettingen door de burgemeester (woningsluitingen) en bij detentie.

Bij huisuitzetting in opdracht van deurwaarders is de (wettelijke) taak van de deurwaarder beperkt tot het op straat zetten van de inboedel. In een aantal gevallen assisteert de gemeente daarbij vanuit een rol als aannemer. Wanneer er huisdieren aanwezig zijn, heeft de deurwaarder daarvoor een zorgplicht. Dat betekent dat deze dieren dan elders moeten worden opgevangen en de deurwaarder hierbij bijv. bemiddelt. Kosten voor opvang zijn voor rekening van de eigenaar.

Bij huisuitzettingen door de burgemeester vragen we naar hoe de opvang van dieren is geregeld. Bij detentie komt het (met het oog op de re-integratie na detentie) wel eens voor dat er bemiddeld wordt door de gemeente. De gemeente bemiddelt dan bijv. met burens/familie/vrienden die de opvang en verzorging dan regelen. Of de gemeente bemiddelt bij opvang in een pension.

U-pas en dierenvoedselbank

Voor mensen met weinig inkomen vormen de kosten van een bezoek aan de dierenarts soms een drempel om het huisdier goede medische zorg te bieden. Inwoners met een U-pas kunnen daarom bij in totaal vier dierenartsen in de gemeente Utrecht 15% of 20% korting krijgen op een consult of behandeling. Deze korting geldt ook voor het laten chippen of castreren/steriliseren van huisdieren.

Ook de stichting dierenvoedselbank ondersteunt mensen met een lager inkomen bij de zorg voor hun huisdier. De dierenvoedselbank is een maatschappelijk initiatief dat waardering krijgt vanuit de samenleving. Op dit moment maakt de dierenvoedselbank onderdeel uit van het project Alles onder 1 Dak, in het najaar van 2019 wordt dit project geëvalueerd.

5.5. Honden

In Utrecht moeten honden binnen de bebouwde kom aan de lijn lopen. Voor het welzijn van honden is het echter belangrijk om vrij te kunnen lopen/rennen. Daarom zijn in de gemeente ruim 100 hondenspeelweiden aangelegd. Als er hondenliefhebbers zijn die een nieuwe speelweide in hun wijk willen, biedt de gemeente ondersteuning vanuit het initiatievenfonds. Voorwaarde is wel dat de dierenweide in de ontwikkeling en inrichting van de wijk past.

Agressieve honden met agressief gedrag

Van Afgelopen jaren is in Nederland het aantal bijtincidenten met honden zijntoegenomen. Hiervan zijn soms mensen, maar vaak andere dieren het slachtoffer. De rijksoverheid werkt aan nieuw beleid om het aantal bijtincidenten door deze honden te verminderen, onder meer door een fokverbod van agressieve honden die relatief vaak agressief gedrag vertonen. Als deze nieuwe wetgeving van kracht wordt, zoeken

we naar effectieve manieren om deze te handhaven, naast de bestaande mogelijkheid in de APV om maatregelen op te leggen aan honden die zich agressief gedragen (bijv. muilkorven, [art. 2.37](#)).

5.6. Dieren bij evenementen

Medewerkers van de afdeling Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) toetsen aanvragen voor evenementen aan de algemene en specifieke weigeringsgronden die zijn vastgelegd in de APV. Bij evenementen spelen soms ook dieren een rol. Een aanvraag voor een evenement (met of zonder dieren) kan onder andere worden geweigerd als de openbare orde of veiligheid in het geding is. Dierenwelzijn is geen (autonome) weigeringsgrond in de APV, dus alleen op grond van dierenwelzijn kan een vergunningaanvraag niet geweigerd worden. **Om het welzijn van dieren bij evenementen te waarborgen, gaat de gemeente altijd in gesprek met de aanvrager als er sprake is van de inzet van dieren bij evenementen.** We gaan in gesprek over de aard van de inzet van de dieren en de omstandigheden waarin de dieren verkeren tijdens het evenement. Als nodig is, vragen we advies aan de Dierenbescherming.

Er zijn enkele uitzonderingen waarin een vergunning van een evenement geweigerd kan worden op grond van het gebruik van specifieke dieren, of wanneer het in strijd is met de Wet dieren. Het gaat om de volgende gevallen:

- Evenementen waarbij dieren als prijs, beloning of gift worden uitgereikt (Wet dieren artikel 2.13), bij het organiseren van diereengevechten (artikel 2.14) of evenementen waarbij een dier onnodig pijn of letsel wordt veroorzaakt of zijn gezondheid of welzijn wordt aangetast (artikel 2.1).
- Sinds 15 september 2015 geldt een landelijk verbod op het gebruik van wilde zoogdieren bij circussen of andere optredens. Ook mogen dieren niet voor dit doel worden vervoerd.

Het landelijk verbod geldt alleen voor wilde zoogdieren. Als vervolg op het verbod op wilde zoogdieren hebben 36 gemeenten een brief aan de Tweede Kamer gestuurd met het verzoek meer bevoegdheden te krijgen om evenementen met dieren te kunnen verbieden. In navolging van Amsterdam heeft de gemeente Utrecht in maart 2018 de verhuurders van dieren aangeschreven met het verzoek om hun diensten niet meer in Utrecht aan te bieden.

Lokale regels

De gemeente kan controle uitoefenen op evenementen die ze zelf organiseert en invloed uitoefenen op evenementen waarvoor de gemeente subsidie verleent. Naar aanleiding van de aangenomen motie 'Dieren zijn geen entertainment', is het verboden om roofvogels, uilen en reptielen te gebruiken bij evenementen die subsidie krijgen van de gemeente Utrecht of die door de gemeente worden georganiseerd. De gemeente vindt de inzet van deze dieren voor een dergelijk evenement in strijd met de Wet dieren. De roofvogels, [uilen](#) en reptielen kunnen immers niet hun natuurlijk gedrag vertonen en kunnen niet meer terug gezet worden in het wild. Dat is volgens de motie beperkt tot roofvogels, uilen en reptielen.

Aanvullend op de wettelijke kaders voor evenementen als omschreven in de Gemeentewet, de Wet veiligheidsrisico's en de APV, wordt naar aanleiding van het amendement 'Geen paardenmarkten in Utrecht' in maart 2015, bij de aanvraag voor het houden van een paardenmarkt, het 'Protocol Welzijn Paardenmarkten' gehanteerd.

6. Dierlijke producten

Welke dierlijke producten mogen worden verkocht, is onderwerp van landelijke wetgeving. De gemeente heeft hierbij geen controle of beïnvloedingsmogelijkheden. Dierlijke producten vallen uitsluitend binnen de cirkel van betrokkenheid. Daardoor is het alleen ~~de~~ mogelijk om inwoners en ondernemers te informeren en adviseren over deze producten. Dit vergt echter veel capaciteit waarbij [vooraf](#) -niet te zeggen is of de inspanningen van de gemeente enige impact zullen hebben. **Met ondernemers en consumenten gaan we alleen in gesprek over de (ver)koop van specifieke dierlijke producten naar aanleiding van nieuwe maatschappelijke discussies over de borging van dierenwelzijn bij deze producten, waarbij we per casus afwegen of advisering aan ondernemers en consumenten effect heeft en of er ook capaciteit voor is.** Daarbij laat de gemeente het informeren zoveel mogelijk via de bestaande overleggen en contacten met inwoners en ondernemers lopen.

6.1. Voedsel

Wat je wel en niet mag eten in Nederland is geregeld via landelijke wetgeving. De gemeente legt hier geen beperkingen in op. Wel heeft de gemeente een voorbeeldfunctie en een eigen verantwoordelijkheid in relatie tot diervriendelijk consumeren. Zo worden er in het Stads Kantoor sinds 23 november 2018 standaard vegetarische vergaderlunches geserveerd. Alleen op verzoek wordt vlees of vis geserveerd. In de catering van de gemeente Utrecht wordt er via het contract op gestuurd dat er voor minimaal 50% duurzaam wordt ingekocht, dat betekent minimaal 50% van de dierlijke producten afkomstig zijn van dieren die gedurende de verschillende levensfasen meer binnen leefruimte hebben dan wettelijk is vereist. De bedrijfsrestaurants van de gemeente Utrecht zijn twee keer per jaar volledig vegetarisch ([werelddierendag](#) op 4 oktober en de dag van de duurzaamheid [op 10 oktober](#)). Er wordt daarnaast geen foie gras, paling en blank kalfsvlees geserveerd in het bedrijfsrestaurant, met het oog op het welzijn van deze dieren. Op dit moment wordt een strategie ontwikkeld voor de toekomstige inkoop van eten en drinken, waarbij ook dierenwelzijn meegewogen wordt. De nieuwe contracten gaan in vanaf oktober 2020, we streven er naar om bij het nieuwe contract volledig duurzaam in te kopen.

Doordat de wet voorschrijft wat wel en niet gegeten mag worden, kan de gemeente ondernemers alleen oproepen om bepaalde dierlijke producten niet meer te verkopen (vanwege het welzijn van die dieren tijdens hun leven). Het is moeilijk [vooraf](#) -vast te stellen of zo'n oproep effect heeft. Bij de uitvoering van de motie 'Geen verkoop levende kreeften, krabben en vissen' gaven bijvoorbeeld zeven van de 15 ondernemers aan de oproep te overwegen of geeft gehoor aan de oproep. Daarvan waren er vier die al weinig kreeften meer verkochten of vonden dat het niet meer in de bedrijfsvoering past.

6.2. Kleding met dierlijk materiaal

Verkoop van kleding met dierlijke producten gaat via winkels, maar ook voor een groot deel via Internet. Op de internetverkoop heeft de gemeente geen zicht en geen invloed. Ook de verkoop in Utrechtse kledingswinkels valt volledig in de cirkel van betrokkenheid. De gemeente vindt het belangrijk dat ook in deze producten rekening gehouden wordt met het welzijn van de dieren tijdens hun leven. In de motie '[Op naar een bontvrij Utrecht! Bontvrije-detailhandel](#)' (M2018/122, 5 juli 2018) heeft de gemeenteraad zich uitgesproken tegen het gebruik van en de verkoop van bont(kragen) te zijn. In de uitvoering van de motie bleek dat de mogelijkheden om ondernemers te beïnvloeden zeer beperkt zijn.

De landelijke belangenorganisatie Bont voor Dieren zet actief in op landelijke campagnes en acties tegen de bontverkoop, zowel in Nederland als internationaal.

Voor kleding geldt dat de merken bepalen of bont wordt gebruikt in kleding. Voor grotere ketens geldt dat het niet aan lokale winkels is om te bepalen of specifieke kledingstukken waar bont in verwerkt ~~is in~~ lokale winkels worden verkocht. Dit wordt op landelijk niveau bij de merken zelf bepaald, en daar hebben de lokale verkooppunten geen invloed op.

~~Zelfstandige ondernemers hebben meer invloed op hun assortiment. Deze ondernemers zien het belang van bontvrije kleding in. Voor de zelfstandige ondernemers in Utrecht die in het kader van de motie zijn gesproken geldt volgens de betreffende winkelier echter dat de verkoop van bepaalde merken gevallen essentieel is om de winkel draaiende te houden.~~

Inzet gemeente richting ondernemers die dierlijke producten verkopen

Een oproep vanuit de gemeente om het dierenwelzijn te waarborgen bij de verkoop van dierlijke producten gaat verder dan het sturen van een brief of het plaatsen van een advertentie. Een effectieve oproep door de gemeente aan ondernemers kan bijvoorbeeld bestaan uit een probleemanalyse (welke producten gaat het om en hoe worden deze in Utrecht verkocht), het achterhalen van de ondernemers waar het probleem speelt en vervolgens een persoonlijk gesprek met elk van deze ondernemers. De gemeente zet vooral in op lobby op dit onderwerp en ondersteunt acties van partijen als de Dierenbescherming.

6.3. Overige producten

Dierlijke producten komen overal in voor (smaakversterkers, lijm, gelatine) en ~~zij kunnen~~ ook onderdeel van illegale handel ~~zijn~~. De wetgeving hiervoor is Europees en landelijk geregeld. Toezicht en handhaving ligt bij politie en NVWA.

Bijlage 1 – overzicht dierenweides /kinderboerderij

Dierenweide / kinderboerderij	Adres	Subsidie relatie gemeente
Dierenweide Stichting Oog in Al	Beethovenlaan 10 bis, 3533 ET Utrecht	budget dierenweides
Dierenweide de Watertoren	Neckardreef 30, Utrecht	budget dierenweides

Dierenweide Julianapark		budget dierenweides
Stichting dierenweide Absteede	Abstederhof 3582 BC Utrecht	initiatievenfonds
Stichting dierenweide Tuinenpark Ons buiten	Pal Maletterstraat 64 3573 PH Utrecht	initiatievenfonds
De Zilveren schaats (schapen)	Rembrandtkade 1	initiatievenfonds
Kinderboerderij nieuw Rotsoord	Briljantlaan 101 3523 CD Utrecht	beleidsregel buurtcentrum zelfbeheer
Stichting Dierenweide de Meern	Kooikerspad 3454 GA Utrecht	budget dierenweides
Stichting Dierenweide Vleuten	Broederschapslaan to 41	budget dierenweides
Stichting dierenweide Haarzuilens	Ockuizerweg 11a, hoek weth. De Greeflaan	budget dierenweides
Dierenweide De Kraal (park Hoge Weide)	Tweede Oosterparklaan 271 3544 AS Utrecht	initiatievenfonds

NB. [In dit overzicht zijn alleen de dierenweides vermeldt waarmee de gemeente een subsidierelatie heeft.](#) Kinderboerderij Nieuw Rotsoord wordt ~~alle~~ vele jaren beheerd door bewoners. De stichting krijgt subsidie vanuit de beleidsregel buurthuizen in Zelfbeheer. In deze beleidsregel zijn geen criteria keurmerk kinderboerderijen opgenomen, omdat deze regeling gericht is op buurtcentra. We verkennen daarom of het vernieuwde dierenwelzijnsbeleid onderdeel kan worden gemaakt van de subsidieverstrekking aan de kinderboerderij Rotsoord.

Bijlage 2 – Financiën dierenwelzijn

Het grootste deel van het budget van dierenwelzijn wordt besteed aan het contract met de Dierenbescherming voor de uitvoering van dierenwelzijnstaken. Om de nieuwe ambities uit de nota te kunnen realiseren wordt samengewerkt met andere beleidsterreinen. Daardoor ~~zijn~~ de ambities uit deze nota, met in [a](#)chtna~~me~~ van voldoende tijd, mogelijk binnen de huidige kaders.

	2018		2019	2020
<i>Werkelijk</i>		<i>Begroot Dierenwelzijn</i>		
Subsidie DB	418.861	Subsidie DB	438.166	438.166
Subsidie dierenweides	41.000	Subsidie dierenweides	42.000	42.000
Personele kosten	33.675	Personele kosten	30.000	30.000
	493.536		510.166	510.166

In te vullen ambitie binnen huidige capaciteit/budget:

Onderzoeksbudget

10.000

Begrote kosten Dierenwelzijn

520.166